

**ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וגו' את הברכה אשר תשמעו אל מצות וגו' והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר וגו'.**<sup>1</sup> והדקדוק מבואר לעיני הכל, למה לא קאמר 'את הברכה אם תשמעו אל מצות וגו'. ותו מה זה 'היום' דקאמר, 'אשר אנכי מצוה אתכם היום'.

הכלל הוא, העיקר הכל לבוא לדרך השי"ת באמת הוא על ידי דיבוק חברים, כדאיתא בפרק אבות קנין תורה, אחד ממ"ח דברים שהתורה ניקנת בהם - הוא 'בדיבוק חברים'. וכבר פירשנו למעלה בפרשת מסעי הענין הזה באריכות, האיך הוא דיבוק חברים - על ידי נסיעה אל הצדיק הדור, שבוה שמתאספין ביחד עדרת צאן קדשים אל הצדיק, כל אחד נתבטל בפני חברו בראותו מעלת חברו בתורה ובמצות ומעשים טובים, ונעשה שפל בעיני עצמו וחבירו גדול ממנו, ואוהב את כל אחד ואחד; ורצונו וחשקו לכונוס ממש בכל אחד ואחד מחמת שמחה ואהבה. וזה הוא העיקר, שיראה כל אחד מעלת חברו וליבוש מפניו, דהנה בהיותו כל אחד בביתו כל דרך איש ישר בעיניו ומחזיק בעצמו ללמדן גדול וחסיד ובעל מידות טובות, לפי שאינו רואה בעצמו שמוץ דבר מנהו, ויצרו גדול ממנו וילך הלוך וגדול עד כי גדל מאד בעיני עצמו. מה שאין כן בהתאסף ביחד אל הצדיק - נופל כל השפלות ממנו, ששם מוצא אצל הצדיק אנשים יראים ושלמים וגדולים בתורה ובמצות וצעירים ממנו לימים, ומתאמצים בעבודת השי"ת. וכן זקנים בשנים - ואף על פי כן המה נכנעים אל הצדיק ומשתוקקים לעבודת השי"ת. וכן מוצא שם עשירים, ואף על פי כן אינם הולכים אחר תאוות עולם הזה - רק חביב בעיניהם עבודת השי"ת ונכנעים אל הצדיק. וכן מוצא שם עניים ואביונים, ואף על פי כן לפי עניותם וצערם - המה משליכים הכל, ומפנים דעתם ומתאמצים לעבודת השם יתברך בשמחה ואהבה. והנה בראותו כל אלה בעינא פקיעה - אזי אם לבו פלג אכן ימס לבו בקרבן ונשבר לבו על שנים עשר קרעים לפני כל אחד ואחד, ורצונו לכונוס ממש בכל אחד ואחד מחמת שמחה, וזהו בדיבוק חברים.

ומה גם בראותו להצדיק שנוסע אליו - אז נופל עליו פחד ויראה ורעד ונתבטל בעיני עצמו, ונופל כל השפלות ממנו. ואז יוכל לקנות לעצמו שכל וחכמה, האיך ללמוד תורה באימה ויראה, והאיך לעבוד להשי"ת באימה ויראה מקל וחומר; שאם שנופל עליו פחד ויראה מפני הצדיק ומתבונן למה מתירא ממנו - זאת הוא מפני גודל קדושתו ופרישותו, על אחת כמה וכמה מפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר הוא קדוש ומשרתיו קדושים. וזהו שפירשו מאמרם ז"ל (פסחים כב ב) את ה' אלקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים, כי מזה היראה שמתירא מפני תלמיד חכם הצדיק - יוכל לבוא ליראת ה' מקל וחומר, כנ"ל. וגם פירשו, שזה פירוש מאמר חז"ל (ברכות לג ב) אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא, כי מכח שהיו יראים ביראה ופחד בראותם למשה רבינו ע"ה - מזה היה אצלם בנקל לירא מפני ה' מקל וחומר כנ"ל. והנה מכל הנ"ל יכול לבוא כל אחד ליד עבודת השי"ת באמת, ולעשות מצות בשכל ואהבה ויראה ולהשתוקק לעבודת השי"ת. אבל בלא זאת - אינו יודע כלום מהו יראת ה' והאיך הם עבודת השם, והאיך לעשות מצוה ביראה ובאהבה.

ועוד תועלת גדול בהתאספם יחד אל הצדיק שבדור, כי ידוע שהנשמה נקרא 'נר', כדכתיב (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם, ואמרו חז"ל (פסחים ח א) למה צדיקים דומים לפני השכינה - כנר לפני אבוקה. ובהקבץ אסיפת צאן קדשים יחדיו אל הצדיק שבדור - הרי מתרבים הנרות, כי אינו דומה נר יחידי להרבה נרות ביחד, שהרי אור הקדושה נתרבה, ומייחד ודומה לאבוקה; ואף על פי כן דומים לפני השכינה כנר לפני אבוקה<sup>2</sup>, ואז ממילא יוכל כל אחד ואחד מהם למשוך קדושה עליו; ויכול אחר כך לידע האיך ומה לתת עצה בנפשו לעבוד את בוראו ביראה ובאהבה ושמחה, לעסוק בתורה ובמצות בלהב אש - שיהיה על ידו יחוד קוב"ה ושכינתיה. שהרי כל המצוה בפני עצמה הוא שם הוי"ה ב"ה שהרי מ"צ הוא יו"ד ה"י בא"ת ב"ש, ועם אותיות ו"ה מהמצוה הרי אותיות הוי"ה בכל מצוה. וכשעושה המצוה בלהב אש, ודבק בדביקות עד אין - סוף ב"ה - הרי נעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, כידוע.

ובהתאסף עדרת צאן קדשים ביחד אל הצדיק שבדור באופן הנ"ל<sup>3</sup> - אזי ממילא מברך ומתברך כל אחד ואחד מהם בכל מה שצריך, ונמשך לו שפע מעילא לתתא ד' סיפוקו והצטרפותו<sup>4</sup>, מה שאין כן כשאניס מתאספים ביחד כנ"ל - הרי זה אינם יודעים כלום האיך לעשות המצוה בדחילא ורחימא, והרי התורה והמצות שעושים הם בלי דעת ותבונה בלא דחילו ורחימו ולא פרכת לעילא, כידוע ומפורסם מספר הזוהר הקדוש (תיקוני כה ב)<sup>5</sup>, ומכל ספרי מוסר.

ומשם בארה הפסוק שלפנינו; **ראה אנכי וגו' את הברכה אשר תשמעו פירוש**, תשמעו הוא מלשון 'אסיפה', מלשון (שמואל א' טו ד) וישמע שאול את הקם, רצה לומר שתאספו ביחד כנ"ל, וממילא מתברך כל אחד ואחד, הרי **הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם פירוש**, שתשמעו ותאספו אל מצות ה' אלהיכם - שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, כידוע למבינים. וקאי תיבת **תשמעו** אל תיבת ה' אלהיכם פירוש, שתאספו - יתחברו ותתיחדו ביחד ה' אלהיכם שהוא כנ"ל - **אל המצות** שיהיו נעשים קודשא בריך הוא ושכינתיה ביחד גמור על ידי המצות שתעשו, וזה בא הכל כפשתאספו ביחד באסיפה. ותיבת **תשמעו** קאי למעלה **את הברכה וגו'**, וקאי **תשמעו** גם כן ומחובר לתיבת ה' אלהיכם כנ"ל. **אשר אנכי מצוה אתכם היום פירוש**, שלא די בפעם אחד - אלא **היום** תמיד בכל עת, והיום תאספו ביחד<sup>6</sup>. כי בכל פעם שמאסף עצמו ביחד - הוא מרויח בחינה אחרת חדשה וטובה יותר מבראשונה, וזה **היום**.

<sup>1</sup> דברים פרק יא: (כו) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה והקללה: (כז) את הברכה אשר תשמעו אל מצות יקח אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: (כח) והקללה אם לא תשמעו אל מצות יקח אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: ו

<sup>2</sup> הצדיק עדיין נדמה כנר מפני האבוקה של הקב"ה

<sup>3</sup> שמבטל עצמו ורואה מעלת הנאספים, וגם לומד יראת ה' מהצדיק

<sup>4</sup> תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יז עמוד ב: כל העולם כולו מזוין בצדקה - והם מזוין בזרוע; וחד אמר: כל העולם כולו מזוין בזכותם, והם - אפילו בזכות עצמן אין מזוין; כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו מזוין בשביל חנינא בני, וחנינא בני - די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

**תולדות יעקב יוסף** ויקרא פרשת צו: שמעתי ממורי כל העולם ניזון בשביל חנינא בני (ברכות יז ב), שהוא פתח הצינור ושביל השפע לעולם, ודפח"ח

<sup>5</sup> תיקוני זוהר תקונא עשיראה דף כה עמוד ב: ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרכת לעילא ... ותורה ומצוה בלא דחילו ורחימו לא יכילת לסלקא ולמיקם קדם י"י

<sup>6</sup> כי התורה נצחית ובכל רגע אומרת לנו היום דהיינו עתה ממש

וההיפוך הוא הקללה אם לא תשמעו כנ"ל, שתעשו המצות באסיפה וחיבור קודשא בריך הוא ושכינתיה, דהיינו ה' אלהיכם כנ"ל<sup>7</sup>, וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום פירוש, שאם לא תעשו כנ"ל<sup>8</sup> - הרי הוא סר מן המצוה אשר אנכי מצוה פירוש, שאינו יודע כלום האידך לעשות המצות והאידך ללמוד בדחילו ורחימו, והרי לא עשה ולא כלום; וזהו וסרתם וגו' - הרי הוא כאלו סר מכל מצוות השי"ת, כנ"ל

**עוד בפסוק הנ"ל ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' וגו'.** יש לדקדק למה אמר לשון אנכי ולא אמר אני נתן או הנני נתן. ויראה לומר על דרך פשוט על פי מה ששמעתי מהמגיד הקדוש מו"ה יחיאל מיכל זצוק"ל מזלאטשוב על פסוק אנכי עומד בין ה' ובניכם וגו' שביאורו שמי שמחשב את עצמו ליש ומתפאר בלבבו לאמר שהגיע לאיזה מעלה בלימוד או במעשים טובים, על ידי זה הוא עושה מסך המבדיל בינו לבין השם יתברך לבל יוכל להשיג מנועם אלקותו יתברך שמו וזהו אנכי שמה שהאדם מחזיק עצמו ליש באיזה דבר זה הוא עומד בין ה' ובניכם. אמנם לא כל העיתים שוות כי כשהאדם עומד לשפוך שיחו לפני ה' אז אם יעלה על לבבו לאמר מי אנכי לגשת לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ויתבייש להתפלל בהתלהבות ולדבק עצמו בה' לא יוכל להתקרב עצמו לעבודת השם וימנע עצמו מעבודת התפילה, על כן בגשתו להתפלל צריך לאמץ את לבבו והחלש יאמר גבור אני לבוא בהיכל המלך.

וזהו אמרו **ראה אנכי**, פירוש שמה שהאדם מחזיק עצמו ליש דבר זה **נתן לפניכם ברכה וקללה**, שבאם צריך להחזיק עצמו לברך למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ועל ידי זה מוכרח להתחזק להיות לאיש שלא יתבייש להדבק בו יתברך אז יבורך בברכה, אכן באם הוא מתנשא את עצמו שלא לצורך כלל תהיה לו לקללה וזה שאמר אחר כך **את הברכה אשר תשמעו וגו'**

עוד יש לרמוז בזה, כי הנה כבר אמרנו כמה פעמים שהשם יתברך ברא עולמו להטיב לברואיו, ולכן ברא העולם בצימצומים רבים - כדי שיהיה הבחירה והרצון לנטות ימין ושמאל, לבחור בטוב או בִּפְּחָד<sup>9</sup>, בכדי שיגדל שִׁכָּר המיימנים ובוחרים בטוב, ומקדשין ומטהרין עצמן. וזה ענין עולמות הנפילים<sup>10</sup> שהוריד השם יתברך בשבירת הכלים כידוע, בכדי שהצדיקים יחזרו ויִעָלֶוּ לשרשם על ידי גודל הזדככותם, ויקבלו שכר על זה. וגם הרבוי הצימצומים הוא לטובת הרשעים גם כן, שיהיה להם תקומה; כי באם היה הבהירות מאלהות מאיר לעולם יותר - לא היה להם פתחון פה לרשעים המְסִים מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב, ולא היתה להם תקומה כלל. אמנם מעתה שנברא העולם בצימצומים רבים, ונקודת האמת היא מוסתרת הרבה, ובכל עסק מעסקי האדם יש למצוא ענין שיסבור שהוא לשם שמים - בכדי שיהיה תירוץ לרשעים שטעו מחמת רבוי המְסִים בכל דבר ודבר

וזהו מאמר חכמינו ז"ל (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם וכו', והלא במאמר אחד יוכל להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדן את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים וכו'; אין הפירוש כפי המובן לכאורה, שהוא ח"ו להגדיל חימה ונקמה על הרשעים שמאבדן דבר גדול כזה<sup>11</sup> - רק הפירוש הוא להיפוך, שהעולם נברא ביו"ד מאמרות, וכל מאמר הוא 'צימצום' כידוע, ואמרו שהלא במאמר אחד שהוא צימצום אחד היה יכול להבראות ולמה נתרבו הצימצומים כל כך, אלא כדי להפרע מן הרשעים וכו' פירוש, שיהיה ד' לנקות מהם על ידי 'פרעון', שבאם לא היו הצימצומים מרובים - לא היתה השגת יתברך נעלמת הרבה, ולא היה שום תירוץ לרשעים, ולא היתה תקומה להם כלל; על כן נברא בצימצומים רבים - שיהיה להם תקומה אחר העונש, וגם ליתן שכר טוב לצדיקים שעל ידי זה שכרם מרובה מאד, שהסירו מְסִים רבים וזיככו עצמן כל כך, ובאם לא היה הצימצומים רבים - לא היה העבדות גדול כל כך.

והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל על פסוק (בראשית א ב) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת, שרומז שנפלו רפ"ח ניצוצים בעת הבריאה, וכל הבא לעבוד השם צריך להעלות אותן הניצוצות על ידי הַתְקַדְּשׁוּ והזדככותו, ולהפריד הקליפה מהקדושה; ועל ידי זה שמפריד אחיזת החיצונים - הוא משיג נקודה האמיתית, ועובד את השם באמת לאמיתו

וזהו רומז באמרו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה, הראשי תיבות גימטריא רפ"ח, שעל ידי זה תקבלו ברכה - על ידי שתזדככו עצמכם ותעלו הרפ"ח ניצוצין. ולכן אמר את הברכה אשר תשמעו אל מצות וגו' הראשי תיבות של תשמעו אל מצות. הוא אמת, שעל ידי שתפרידו הקליפה מהקדושה - תזכו לעבוד ה' באמת ולהשיג נקודה האמיתית, והבן

**עוד בפסוקים הנ"ל אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן ואבדתם את שמם וגו' לא תעשו כן לה' אלהיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מקל שבטיכם לשושן את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה.** הדיקדוקים מבוארים למעלה מאי 'אבד תאבדון את כל המקומות' וכי אפשר לאבד המקומות, הא אי אפשר. [וגם מחובר - באמת לא נאסר, כמו שדרשו (ע"ז פ"ג מ"ה) 'אלהיהם על ההרים' - ולא 'ההרים אלהיהם', ואם כן מאי 'תאבדון כל המקומות?'] ותו 'על ההרים הרמים ועל הגבעות', מה לי שהיה על 'ההרים הרמים ועל הגבעות' או על 'ההרים קטנים'. גם מה 'ותחת כל עץ רענן', ואם לא היה 'רענן' אם היה שם עבודה זרה - גם כן מחויבים לאבד מְשֶׁם. ותו מאי 'לא תעשו כן לה' אלהיכם', וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין מזבחות, עיין ברש"י ז"ל. ותו מאי 'כי אל המקום אשר יבחר מכל שבטיכם' וגו', וכי מהיכן היו יודעים המקום שהוא בית המקדש; והנה בגמרא אמרו ששמואל הרואה ישב עם דוד המלך עליו השלום, וְלָמַד לו המקום, עיין שם, אף על פי כן בפירוש לא נכתב בתורה המקום של בית המקדש; ואם כן האידך שייך לומר 'כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מכל שבטיכם לשכנו תדרשו ובאת שמה', ולא נכתב בשום מקום בתורה האידך הוא שנדרשו ונבוא שמה

<sup>7</sup> אם לא תעשו כן

<sup>8</sup> להתאסף ולחבר אל הצדיק

<sup>9</sup> דברים פרק ל (צבים): (יט) העדתי בכם היום את-השמים ואת-הארץ התיים והמנות נתיי לפני הברכה והקללה ובחרת בתיים למען תתיה אתה וזרעך;

<sup>10</sup> אלו שנפלו מהקדושה לעמקי הקליפות

<sup>11</sup> אין הקב"ה חפץ במתנתן של רשעים ואין נחת רוח לפניו כביכול לענוש שום בריה אפילו מן האומות, כל שכן ישראל ואם כן איך נאמר שבשביל להרבות עונש להרשעים ברא העולם בעשהר מאמרות.

ונראה על דרך שאמרו במסכת אבות (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח; ואיתא (שם פ"א מ"א) משה קיבל תורה מסיני, פירוש שקיבל התורה מכח הר סיני שהיה שפל שבהרים, והשם יתברך נתן את התורה עליו, וקרא לכל ההרים דהיינו הר הכרמל והר תבור יִפְעֲלֵי מוֹמִיָן לגבי הר סיני, לפי שהיה בהם גְדֻלוֹת ויוהרא; ומהר סיני למד משה רבינו ע"ה להיות עניו ושפל רוח. והנה איתא (דברים ז ז) לא מרובכם מכל העמים חפץ וגו', כי אתם המעט; פירש רש"י ז"ל על פי המדרש (חולין פט א) לפי שאתם ממעטים עצמיכם, אברהם אמר (בראשית יח כז) וְאַלְכִי עֶפֶר וְאֶפֶר וְכוּ', אבל אומות העולם מתגאים; נתתי גדולה לגמורד כו', נתתי גדולה לסנחריב - אמר (מלכים ב' יח לה) מִי בָקָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת וגו', נתתי גדולה לנבוכדנצר - אמר (ישעיהו יד יד) אֶעֱלֶה עַל בְּמֹתַי עַבְדִּי אֶדְמָה לְעֵלְיוֹן. והנה האומות עובדים לכוכבים ומזלות, ובחרים הרים הרמים דווקא וגבעות, ושם עושין צלמים למזלות - למשוך עליהם מכוכבים ומזלות השולט במקום גבוה; וכן תחת כל עץ רענן שהוא רענן ביותר, והן אילני סרק שאינם עושים פירות, שכל אילני פירות המה אינם רענן כל כך והם כפופים, מה שאין כן אילני סרק - המה רענן וגבוה, והם בוחרים דווקא אלו המקומות הגבוהים אל הכוכבים והמזלות.

ומרמז הפסוק ברמז למנוע מדברים הללו, דהיינו מגבהות; ואבד תאבדון את כל המקומות דייקא, דהיינו מדותיהם שמתנהגים בגְדֻלוֹת וְגִבְהוּת. וזה כָּפַל הכתוב אבד תאבדון שהעיקר עבודה זרה צריך לשרש אחריה דהיינו לעקר הגבהות מכל וכל כמאמר ז"ל 'מאד מאד' הוי שפל רוח. וקאמר הכתוב אחרי כן לא תעשון כן לה' אלקיכם פירוש, השם יתברך שונא הִגְיָאוֹת. כי אם אל המקום אשר יבחר מכל שבטיכם לשום את שמו וגו' דהיינו משה רבינו ע"ה, דהוא הנבחר מכל השבטים; רצה לומר ממנו תִּלְמְדוּ אתכם, כאשר הוא היה עניו ושפל רוח מאד מאד - כן תעשו אף אתם, וְלָזֶה מקום תדרשו ובאת שמה והשם יתברך בחר בו. וכן בית המקדש היה בחלקו של בנימין - שהוא צָעִיר השבטים, ושם השרה שכינתו, וכן בכל דור ודור. לשכנו תדרשו ובאת שמה רצה לומר, גם לשכנו תדרשו דהיינו המקום שהיה שורה השכינה בהר סיני, דהיה נמוך מכל ההרים, ושכן שם כבוד ה' על הר סיני, ומאס בכל ההרים הגבוהים - לפי שהקדוש ברוך הוא שוֹכֵן אֶת דָּפָא וְשָׁפַל רוּחַ, וזה לשכנו תדרשו ובאת שמה ודו"ק.

**פִּי יָקוֹם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת או מוֹפֶת וְנָבֵא הָאוֹת וְהַמּוֹפֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְנַעֲבֹדֵם. לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבַר הַנְּבִיא הַהוּא וגו' כִּי מִנְסָה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכָּם אֱהָבִים אֶת ה' וגו'. אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֵתוּ תִירָאוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֵתוּ תַעֲבֹדוּ וגו'.**<sup>12</sup> וְהַנְּבִיא הַהוּא או חֵלֶם חֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת וגו'.<sup>12</sup> ויש להבין, מה 'לאמר' דקאמר - 'אשר דבר אליך לאמר נלכה', הוה ליה למימר 'ובא האות והמופת אשר דיבר אליך נלכה אחרי אלהים' וגו'. ותו יש להבין, מה קאמר 'לא תשמע וגו' כי מנסה ה' אלהיכם אתכם' וגו' קשה, מה זה נסיון הוא - כשאומר בפירוש לעבוד עבודה זרה, הא בעבודה זרה הדין הוא יהרג ואל יעבור (סנהדרין עד א)<sup>13</sup>, ומהיכי תיתי היה הוה - אמינא בעולם לְטֻעוֹת אַחֲרָיו ולשמוע בקולו, שיהיה קרוי 'נסיון' אם נשמע לדבריו או לא נשמע בקולו; בשלמא אם היה אומר על עבירה אחרת לעבור - היה נסיון שפיר אם לשמוע לו או לאו, מה שאין כן בעבודה זרה מהיכי תיתי היה הוה - אמינא בעולם לְטֻעוֹת אַחֲרָיו. ותו קשה הפסוק 'אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו ואות מצותיו וגו' ובו תדבקון והנביא ההוא וגו' יומת' וגו', דהוה ליה למימר מעיקרא הפסוק האחרון 'והנביא ההוא וגו' יומת' ואחר כך יכתוב הפסוק 'אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו' וגו' - אז היה שפיר, אבל עכשיו מה שייכות הפסוק 'אחרי ה' אלהיכם תלכו' וגו' לעמוד באמצע, ואחר כך הפסוק 'והנביא ההוא וגו' יומת כי דבר סרה' וגו' - שהוא שלא כסדר. ותו, שזה הפסוק 'אחרי ה' אלהיכם תלכו' וגו' - אין לו שייכות כלל בזה הפרשה. אצל נביא שקר, הוה ליה למימר זאת בפרשת היראה, או בשאר פרשיות של מוסר, ומה שייכות הכא.

ונראה, דהפסוק בא לרמוז, דהנה מדרך המון - עם, כששומעין אומרים על אחד שעושה איזה או מופת - תיכף הם נוסעים אליו ומאמינים לו כל מה שיאמר להם, הגם שלא היו מכירים אותו מכבר מנעוריו מה טיבו ומה הנהגתו. אבל באמת זה אינו כלום, כי הנסיעה להצדיק הוא - שנלמוד את עצמינו מאורחותיו, להיות שנודע מכמה וכמה שנים הנהגותיו וצדקותיו וחסידותיו - אזי נוסעים אליו ללמוד אורחותיו ולעשות צוותא אליו. אבל לא לעשות העיקר מאותות ומופתים, הגם שלא נדע מה טיבו - זה אינו כלום ואסור לנסוע אליו.

ואם תמצא לומר: מה מזיקך דבר זה, וכי אומר הוא לאיזה אנשים שנוסעים אליו חלילה לעבור על קל שבקלות - אדרבא, הוא גם כן מוכיח אותם על עבדות השם יתברך, ומה איכפת לך מה שעושה אותות ומופתים. אבל באמת תדע, שזו לא טוב לדבק ולהתחבר עמו, שלסוף כל סוף שקר אין לו רגלים (ע' שבת קד א), ויבא מכשולות גדולות על ידו, ויבאו לסוף חלילה לעבוד עבודה זרה<sup>14</sup>.

ואם תימצי לומר: האיך הוא תקנה להנצל ממנו, מאחר שהוא קָלָא דְלָא פְּסִיק<sup>15</sup> שמראה אותות ומופתים נפלאים וממשיך לב אדם לנסוע אליו; אמנם התקנה העיקרית הוא, שיהיה האדם מחבר את עצמו עם צדיקי אמת<sup>16</sup> - מה שהוא מכיר מכבר שהם

<sup>12</sup> דברים פרק יג: (ב) כִּי-יָקוֹם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת או מוֹפֶת: (ג) וְנָבֵא הָאוֹת וְהַמּוֹפֶת אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יְדַעְתֶּם וְנַעֲבֹדֵם: (ד) לֹא תִשְׁמַע אֶל-דְּבַר הַנְּבִיא הַהוּא או אֶל-חֲלוֹם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְסָה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכָּם אֱהָבִים אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל-לִבְכֶּם וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם: (ה) אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֵתוּ תִירָאוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֵתוּ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּ: (ו) וְהַנְּבִיא הַהוּא או חֵלֶם חֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דִבֶּר-סֵרָה עָלֶיךָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדֶיךָ מִבֵּית עַבְדִּים לְהִדְיָחְךָ מִן-הַדֶּגֶר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַלְכָתָּ בָּהּ וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקִּרְבְּךָ: ו

<sup>13</sup> תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד עמוד א: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: נימנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד: כל עבירות שבתורה אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג - יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים.

<sup>14</sup> להאמין בכוחות נפירים מהקב"ה

<sup>15</sup> קול שאינו פוסק

<sup>16</sup> אור החיים דברים פרק יג: (ב) ונתן אליך אות וגו'. צריך לדעת למה לא הזכיר בתחילה מאמר הנביא דבר שעליו נתן האות וגו'. עוד צריך לדעת כוונת אומרו וְנָבֵא הָאוֹת וגו' לאמר וגו' וכי האות הוא האומר הלא הנביא הוא האומר לעבוד עבודה זרה שעל זה הוא שמתחייב מיתה: ונראה שנתכון הכתוב לדבר כנגד נביא שבא ודיבר בסדר זה ה' אמר אליו שאם יתן מופת זה או אות זה כוונת האות הוא לומר שנעבוד עבודה זרה ואם יהיה האות והמופת בסדר זה אין הכוונה כן אלא אדרבא לתעבה ולשורפה כמשפטה הראשון, ובא האות והמופת פירוש הגם שהוא לא אמר אלא או זה או זה ובאו שניהם האות והמופת והיו בסדר אשר אמר שיגידו על כונת ה' שרצונו שיעבדו ע"ז, לא תשמע וגו' וחייב מיתה הנביא וגו' הגם שלא החליט בדבריו שיעבדו עד בא האות והמופת והם האומרים לעבוד, ועוד שהוא לא אמר אלא או אות או מופת והיו שניהם אף על פי כן לא תשמע וגו'.

צדיקי אמת, לחבר את עצמו עם חברים המקשיבים לקולם, ויחזיק את עצמו בתורה ובתפילה וידבק בדרכי ה', מה הוא רחום כו' מה הוא גומל חסדים כו'<sup>17</sup> (מדרש לקח טוב דברים כא א) - אזי ממילא ישפיל האיש המופת של שקר ויפול ממדרגתו<sup>18</sup>.

וזה רומז לנו הכתוב **כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת ובא האות והמופת** פירוש, שיהיה כך שיהיה יוכל להראות אותות ומופתים **אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים וגו'** ונעבדם פירוש, לאמר - שיהיה נשמע ונאמר על ידי כן לבסוף, שכוונתו הוא לעבוד אלהים אחרים; וזהו **לאמר** שמשמעותו שיהיה נאמר ונשמע כן ממוצא דבר מכלל לבסוף **נלכה ונעבדה וגו'**<sup>19</sup>. על כן קאמר הכתוב שפיר **לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל החולם חלום ההוא כי מנסה ה' אלהיכם אתכם וגו'**, בזה שפיר הוא נסיון אם תשגחו על עבדות השם יתברך דייקא, ותתחברו את עצמכם אל צדיקי אמת שאתם מכירים מכבר שהם צדיקים ועובדי השם באמת ולדבק עמהם - או שתלכו אחרי אותן האנשים שאין אתם מכירים אותם, ותשגחו על אותות ומופתים; וזה הוא בוודאי נסיון, מאחר שהנביא ההוא גם כן צווח ומזהיר על עבדות השם יתברך כנ"ל.

וקאמר הכתוב, ואם תמצא לומר מה נעשה להכיר האמת - על זה קאמר **אחרי ה' אלהיכם תלכו** פירוש, כמאמרם ז"ל (ספרי פיסקא מט) הדבק בתלמידי חכמים ובתלמידיהם<sup>20</sup>, **ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקו** - הדבק בדרכיו מה הוא רחום כו', מה הוא גומל חסדים כו' כפירוש רש"י ז"ל<sup>21</sup>; רצה לומר, כשתחזיק את עצמך בעבדות השי"ת באמת, ותתחבר את עצמך לצדיקי אמת כנ"ל - אזי קאמר הכתוב אחר כך **והנביא ההוא או חולם חלום ההוא יומת** פירוש, שיבוטל ויפול ממדרגתו, ולא יהיה יכול להראות אותות ומופתים, כנ"ל.

<sup>17</sup> תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד ב: זה אלי ואנוהו, ...אבא שאול אומר: ואנוהו - הוי דומה לו: מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום.

<sup>18</sup> היינו שזה סגולה להפיל את זה שאינו צדיק אמיתי ממדרגתו ולא יוכל להראות אותות ומופתים

<sup>19</sup> אור החיים דברים פרק יג: (י) והנביא ההוא או חולם וגו'. ... החלום ההוא יומת כי דבר וגו'. כוונת הכתוב היא לפי שיאמר האומר בשלמא הנביא בודאי שלא תבא הנבואה כדרך זה אלא אשר בדא מלבו מה שאין כן החולם להיות שבחלום יבואו להאדם דברים מופלאים וכוזבים יכול להיות שזה האיש חלום הזה חלם ולא שקר, והן אמת אם היה חיוב מיתה על אשר יאמר להם עבדו עבודה זרה זה יתחייב מדין מסית, אבל כיון שהוא מת על סיפור החלום לבד וכמו שפירשתי שאפילו החלט הדברים אינו אומר אלא שהמופת הוא האומר לעבוד א"כ למה ימות החולם על חלומו, לזה אמר כי דבר סרה פירוש הגם שנצדיק לומר כי בא החלום כדבריו והוא מה שהעיר בתיבת החלום פירוש לו יהיה שהאמת היותו חלום כדבריו אף על פי כן לא היה לו להחשיבו ולספרו לעם בני ישראל כיון שהוא דבר סרה על ה' ועל זה לבד יומת. וגמר אומר המוציא אתכם מארץ מצרים בא הכתוב לשפוט בצדק חיוב מיתת החולם במאמר זה, על זה הדרך כיון שה' אלהיכם הוציא אתכם מארץ מצרים הרי הראה ה' בעין פתוחה בהקיץ אמונת ה' והכחשת זולתו, וכמו שפירשתי בפרשת יתרו בפסוק אנכי ה' וגו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וכיון שכן החולם הזה היה לו לבטל את אשר יגיד לו בעל החלומות בדמיונות הכוזבות מפני מה שראה בהקיץ ולא בחלום וכיון שלא עשה כן ובא לספרו זה יגיד שצדקו הדברים אצלו וחפץ שישמעו אליו בית ישראל לזה יומת על חלומותיו ועל דבריו:

<sup>20</sup> ילקוט שמעוני תורה פרשת עקב רמז תתעג: ואומר כל פעל ה' למענהו ולדבקה בו וכי אפשר לו לאדם לעלות [במרום] ולדבק באש והלא כבר נאמר כי ה' אלהיך אש אכלה הוא, ואומר כורסיה שביבין דינור, אלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם ומעלה אני עליך כאילו עלית למרום ונטלתה (בשלום)

<sup>21</sup> רש"י דברים פרק יג פסוק ה: ובו תדבקו - הדבק בדרכיו. גמול חסדים, קבור מתים, בקר חולים, כמו שעשה הקדוש ברוך הוא: